

MREŽA ZNANJA

Ljubljana, 11.–13. oktober 2022

Informacije, dezinformacije in medijska pismenost

Dr. Sonja Merljak Zdovc
Zavod Časoris

S čim se soočamo?

The screenshot displays a Twitter interface. On the left is a navigation sidebar with icons for Home, Explore, Notifications, Messages, Bookmarks, Lists, Profile, and More. Below the sidebar is a blue 'Tweet' button. The main content area shows a tweet from 'Evropska komisija' (@EKvSloveniji) with 24.6K tweets. The tweet text asks 'Kaj pravi Kremelj? VS Kakšna je resnica?' and includes a link to 'euvsdinfo.eu'. Below the text is a red and white graphic titled 'KAJ PRAVI KREMELJ' and 'KAJ TO POMENI' with several bullet points comparing claims to reality. The right sidebar shows trending topics such as #mobilization, #MoscowMitch, #teachertwitter, Meadows, Mastriano, #NAFOexpansion, Women in America, and Tucker. At the bottom, there is a 'Messages' button.

Evropska komisija 24.6K Tweets Following

Evropska komisija @EKvSloveniji · 1h
Kaj pravi Kremelj? **VS** Kakšna je resnica? 🗨️
Več dejstev ➡️ euvsdinfo.eu

📌 **O informacijski vojni za** 🇺🇦 se bomo z zanimivimi gosti pogovarjali v čet., 29.9., ob 10.00!

Pridružite se nam: slovenia.representation.ec.europa.eu/novice-dogodki...

[#FactsMatter](#) @PLinSlovenia

KAJ PRAVI KREMELJ	KAJ TO POMENI
"Delna mobilizacija."	Obupen poskus v izgubljenem položaju.
"Donbas osvobajamo korak za korakom."	Ruska vojska v umikanju, morala na psu.
"Referendum."	Navidezno glasovanje pod prisilo.
"V posebni operaciji je umrlo 5937 ruskih vojakov."	Izgubili smo toliko vojakov, da smo morali mobilizirati dodatnih 300 000.
"Upiramo se prevzemu Ukrajine s strani Zahoda."	Rusija je okupirala suvereno državo Ukrajinu.
"Vsa razpoložljiva sredstva."	Ruske sile so na terenu odpovedale, zato se zatekamo k izsiljevanju z jedrskim orožjem.
"Rusi so vedno pripravljeni braniti domovino."	Aretacije in hudo kaznovanje za vsako izraženo kritiko.

EUvsDisinfo and 9 others

[Show this thread](#)

Časoris @CasorisUrednik

Search Twitter

- #mobilization** 9,882 Tweets
- Trending **#MoscowMitch** Trending with [McConnell](#)
- Trending **#teachertwitter** 1,993 Tweets
- Trending **Meadows** 79.9K Tweets
- Trending **Mastriano** 33K Tweets
- Trending **#NAFOexpansion**
- Trending **Women in America** 16.2K Tweets
- Trending **Tucker**

Messages

S čim se soočamo?

- Vojaki s puškami so nadzirali volivce.
- Se lahko ti svobodno odločajo?

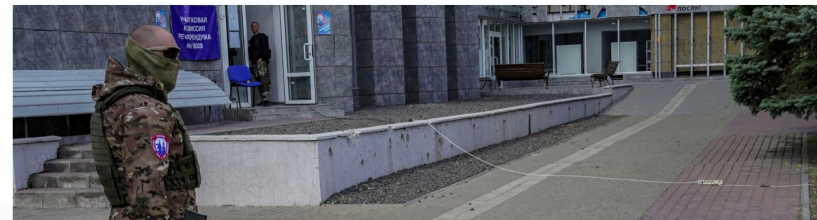

NEWS

Serbia Rules Out Recognizing Russian Referendum in Occupied Ukraine

Milica Stojanovic | Belgrade | BIRN | September 26, 2022 11:15

With a clear eye on Kosovo, Foreign Minister Selakovic said Belgrade could not recognize referendums that violate Serbia's 'policy of preserving territorial integrity and sovereignty'.

Latest premium

September 28, 2022
OPINION
Croatia's Ethnic Homogenisation Continues as Serb Minority Dwindles

September 28, 2022
ANALYSIS
'This is a War': Albania Struggles to Keep Lid on Hacked Data

September 27, 2022
OPINION
Bosnia Needs Genuine Reform, not Backroom Deals With Politicians

September 27, 2022
ANALYSIS
Albania's Ministers Promote Private Social Media Pages Using Public Resources

September 27, 2022

Referendum

- Rusija: na referendumu prisotna indijska opazovalka.
- Rusija: Indijska opazovalka ovrгла trditve zahodnih medijev o prisotnosti vojakov.
- *The Hindu* je ovrigel trditve.

THE HINDU

MENU

TODAY'S PAPER NEWS OPINION BUSINESS SPORT ENTERTAINMENT CROSSWORD+ SCIENCE

NEWS INDIA WORLD STATES CITIES

NEWS > INDIA

INDIA

Controversy breaks out over presence of Indian "observer" in Donbas referendum

Kallol Bhattacharjee

NEW DELHI SEPTEMBER 28, 2022 13:46 IST
UPDATED: SEPTEMBER 28, 2022 13:46 IST

SHARE ARTICLE

PRINT

India Rajasthan Congress MLA questions Ashok Gehlot's leadership capacity

India ECI to apply 'rule of majority' while deciding on the real Shiv Sena matter: CEC Rajiv Kumar

Medijska pismenost

- Informacije na internetu se da preveriti.
- Tradicionalnim medijem, kot so časopisi, še lahko zaupamo.
- Bolj zaupam temu, kar objavijo prijatelji na družbenih omrežjih kot mediji.
- Mladi so bolj medijsko pismeni od starejših.
- Šole morajo poskrbeti za medijsko pismenost učencev.

Infodemija

- Lažne novice se širijo 6x hitreje kot verodostojne (MIT).
- $\frac{1}{4}$ videov na temo Covid-19 na You Tubu je zavajajočih (Univerza v Ottawi) in algoritmi so prilagojeni ekstremnim prikazom ([WSJ](#)).
- 60 odstotkov ljudi verjame vsaj eni teoriji zarote.
- Otroci so ene največjih žrtev dezinformacij ([Nieman](#)); pri 14 začenjajo verjeti teorijam zarote ([British Journal of Developmental Psychology](#)).
- V 1. četrtnem letju 2021 je na novinarskih spletnih straneh ali v družbenih medijih videlo dvomljivo informacijo 69 % mladih ([Surs](#)).

Odgovor: medijska pismenost

- Otroke lahko učimo, kako vrednotiti informacije in kako kritično razmišljati o sporočilih, ki jih prejemajo;
- kako prepoznati neresnice, ki se pretvarjajo, da so resnice.
- Za mnoge je šola edini prostor, kjer se lahko učijo veščin, ki jim bodo pomagale, da take trditve objektivno prepoznajo (Nieman).

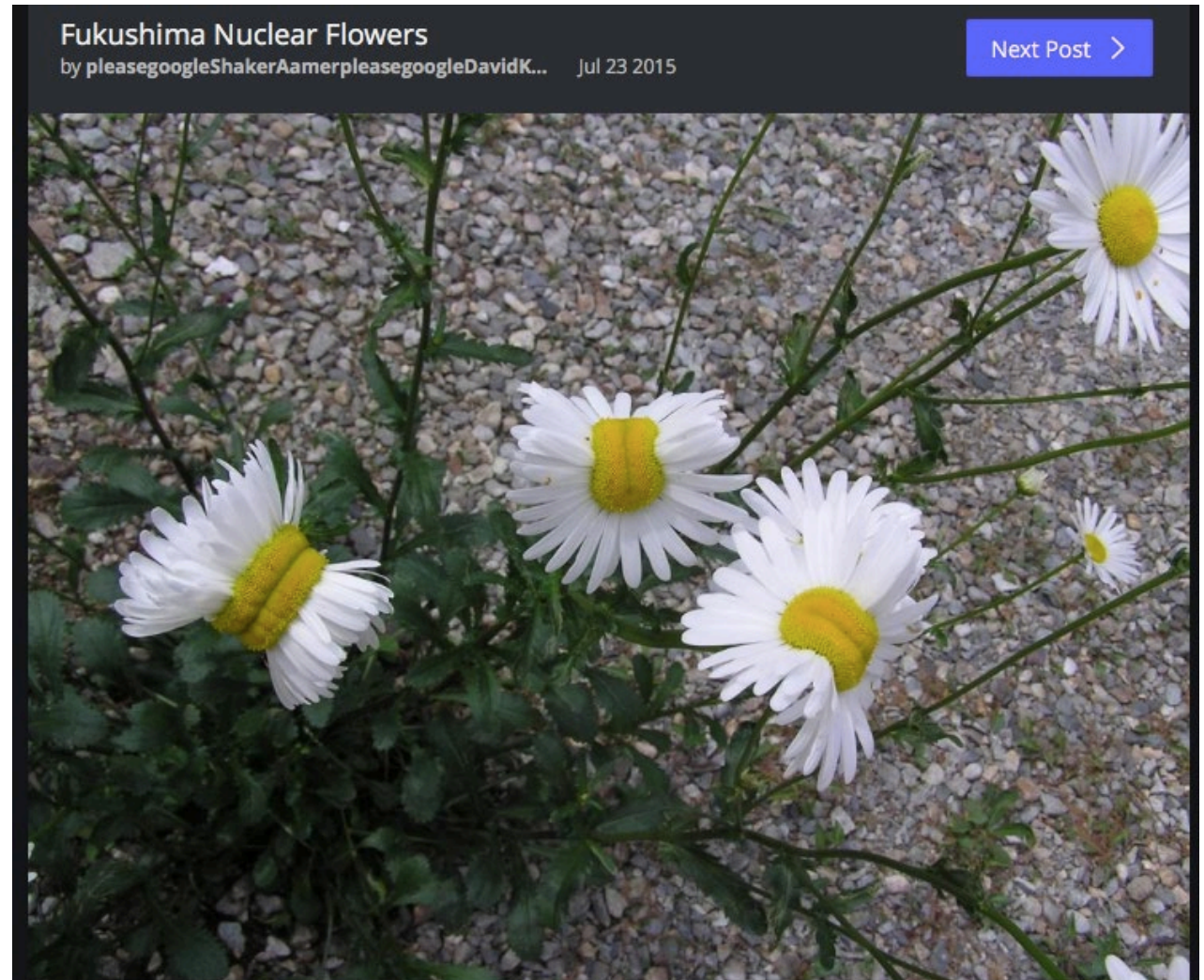
Kaj je na fotografiji?

Ali lahko verjamemo temu, kar vidimo?

- Ali ta objava vsebuje dovolj informacij, da lahko verjamemo, kako gre za ivanjščice v bližini Fukušime?
- Kako to vemo?
- Kako dojemamo sporočila na spletu?
 - Če besedilo potrjuje, kar vemo, še bolj verjamemo temu, kar vidimo.
- Manj kot 20 % SŠ je podvomilo v to objavo.

Kaj je medijske pismenosti

Zmožnost **dostopanja** in **sposobnost analiziranja**, **evalvacije** in **ustvarjanja** medijskih sporočil v različnih oblikah in na različnih platformah, pa tudi **delovanja** na podlagi pridobljenega znanja.

Vizualna, informacijska, digitalna, čustvena

Vizualna pismenost

Zmožnost prepoznavanja sporočil v fotografijah in videih.

Informacijska pismenost

- Zmožnost zavedanja, da potrebujemo informacije;
- da jih lahko najdemo, ovrednotimo, uporabimo;
- da jih znamo posredovati.

Digitalna pismenost

Sposobnost poiskati, ovrednotiti, ustvariti in posredovati informacije na različnih digitalnih platformah.

Čustvena pismenost

- Zmožnost prepoznavanja svojih odzivov na medijska sporočila;
- zmožnost prepoznavanja namenov avtorja, ki uporablja čustven naboj v sporočilih.

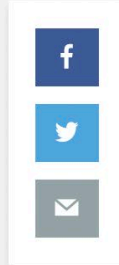

Ko umre časopis ...

- ... ostanemo brez informacij;
- brez skupnega imenovalca;
- brez krhkih niti, ki povezujejo družbo.

ČASORIS

Kdaj se boste otroci spet lahko brezskrbno družili. Tega vam v Sloveniji za zdaj še nihče ni povedal. Vir: Pixabay

ŠOLA SVET JAZ

Ko si mlad, ni naslednjega poletja

Družbena odgovornost medijev

- Razkrivamo, kar drugi želijo, da ostane prikrito.
- Tega ne počno ne blogerji ne tisti, ki ponujajo brezplačne novice.
- Informacija ima vrednost.

Mark Sweney
 @marksweney
 Fri 12 Aug 2022 10:30 BST

f t e

Johnson & Johnson to stop making talc-based baby powder globally

Company has faced lawsuits about its talc products but insists they are safe

Johnson & Johnson says: 'We have made the commercial decision to transition to an all cornstarch-based baby powder portfolio.' Photograph: S Roy/Pacific Press/Rex/Shutterstock

Johnson & Johnson is to stop selling and making talc-based baby powder globally, two years after it ended sales in the US and Canada.

Advertisement

← Ad by CRITEO

Report this ad

Ad choices ▶

← Tweet

#GME | Poland's chief veterinarian has ordered controls in slaughterhouses after undercover footage has emerged of "suspected illegal slaughter".

We talk with the reporter Patryk Szczepaniak (@szczepaniak_p) who worked at the slaughterhouse and recorded the footage.

Poland meat scandal
 Euronews

Ireland Wanted to Forget. But the Dead Don't Always Stay Buried.

THE LOST CHILDREN OF TUAM
 By DAN BARRY | OCT 26, 2017

TUAM, Ireland
 Behold a child.

Dezinformacije so izziv desetletja

- Ali se pred novim koronavirusom res lahko zaščitimo s česnom ali toplo vodo?

Delfini v Benetkah?!

- Ali so se v beneških kanalih po razmahu epidemije res pojavili delfini?

Kakšni so bili odzivi?

V National Geographicu so razkrili, da te informacije niso resnične.

Njihovi bralci niso bili zadovoljni. Dejali so, da je to podobno, kot če bi otroku razkrili, da ni Božička.

»Morali bi pustiti, da verjamemo lažem, ki nam lepšajo te težke dneve ...«

Zakaj nasedemo?

- Želimo luč na koncu predora.
- Zavajanje je lahko majhno (delfini) ali veliko (nepreverjena informacija o zdravilu za novi koronavirus).

Posledice

- Toda tako ravnanje spodbuja nezaupanje do vsega in vsakogar (socialna psihologinja **Erin Vogel** v [National Geographic](#)).
- In potem sami izbiramo, komu in kaj bomo verjeli ([primer republikanke Sarah Fowler Arthur](#) iz Ohia).

Kdo deli?

- Slavni
- Pristaši teorij zarot
- Insajderji
- Politiki
- Šaljivci
- Sorodniki
- Prevaranti ...

purpose or motivation:

CELEBRITIES- want to amplify their own messages and perspectives (sometimes they are false claims) to their large social followings

CONSPIRACY THEORISTS- want to cause confusion and chaos

INSIDERS- position themselves as "experts" through false claims they have firsthand knowledge about news or an event

POLITICIANS- use disinformation to eliminate political rivals and to sway public opinion

PRANKSTERS- are entertained through causing fear, worry, and anxiety in others by spreading deliberately manipulated content

RELATIVES- many times family members unknowingly spread bad information because they want to protect their loved ones

SCAMMERS- those who use disinformation for financial gain by deceiving others

Information for summary based on article by Specialist Disinformation Reporter, Marianna Spring

Zakaj deli?

- Da bi ojačali sporočilo sledilcem
- Širili zmedo in kaos
- Ne želijo biti ovce
- Vplivali na javno mnenje
- Želijo zabavo s širjenjem strahu
- Veliki dogodki potrebujejo velike razlage, potrebujejo občutek nadzora, želijo biti dobri samaritani, kaj pa če je res, posvarili smo vas
- Zaslužek ...

purpose or motivation:

CELEBRITIES- want to amplify their own messages and perspectives (sometimes they are false claims) to their large social followings

CONSPIRACY THEORISTS- want to cause confusion and chaos

INSIDERS- position themselves as "experts" through false claims they have firsthand knowledge about news or an event

POLITICIANS- use disinformation to eliminate political rivals and to sway public opinion

PRANKSTERS- are entertained through causing fear, worry, and anxiety in others by spreading deliberately manipulated content

RELATIVES- many times family members unknowingly spread bad information because they want to protect their loved ones

SCAMMERS- those who use disinformation for financial gain by deceiving others

Information for summary based on article by Specialist Disinformation Reporter, Marianna Spring

Kako se zavarujemo?

- Postati moramo medijsko pismeni.
- Potrebujemo tudi osnove znanstvene pismenosti (velika vloga osnovne in srednje šole).
- [Neil DeGrasse Tyson: How science literacy can save us from the internet | Big Think](#)

Igre

BREAKING
**HARMONY
SQUARE**

<https://harmonysquare.game/sl/>

Dezinformacije vplivajo na čustva

- Katera čustva vzbudi taka fotografija?

Kaj je problem te fotografije?

- Fotografija namiguje, da je nekdo naredil izrez, da bi zavajal.
- V resnici je izrezana fotografija nastala kasneje.

Kaj je resnica, kaj je laž?! Ubogi imigranti, se utaplajo?

[#FakeNews](#) režija, da bi imeli izgovor za uvoz!

[Translate Tweet](#)

31/10/2018, 13:27

23 Retweets 35 Likes

Tweet your reply

Kdo je zavajal in zakaj?

[Search](#) [Technology](#) [Products](#) [About](#)

[Log in](#)

Upload, paste or enter Image URL

127 results

Searched over **39.8 billion images** in 1.4 seconds for: **Dq1itckWsAYn7hD-2.jpeg**

Using TinEye is private. **We do not save your search images.** TinEye is free to use for non-commercial purposes. For business solutions, [learn about our technology.](#)

Sort by oldest

Filter by domain/collection

< 1 of 13 >

ize.hu

[index.php](#) - First found on Jan 20, 2016

[index.php](#) - First found on Jan 20, 2016

[view all 7 matches](#)

Filename: [mig.jpg](#) (700 x 405, 79.8 KB)

reddit.com

[/worldpolitics/comments/3qe7go/Israe...](#) - First found on Jan 27, 2016

Bring your team together with Slack, the collaboration hub for work.

ADS VIA CARBON

Še en primer zavajanja ...

- Izvorna objava: Rusija, februar 2017
- Manipulirana objava: Francija, marec 2017, pa tudi Turčija, Španija

Vir: <https://observers.france24.com/en/20180105-fake-images-racist-stereotypes-migrants>

← **Tweet**

 Napoléon
@tprincedelamour

A l'**#hopital** public une **#infirmière** tabassée par un **#migrant** venu chercher la **#gratuité** des soins. Barbare.
Stop la **#CMU** pour les étrangers!

[Translate Tweet](#)

Relevant people

 Napoléon
@tprincedel: J'Œuvre au l **#Patriotes** p

Trends for you

Trending in Slovenia
Thanksgiving
2.36M Tweets

Trending in Slovenia
#Slovenia
Igor Kanižaj is Twee

[Show more](#)

[Terms](#) [Privacy policy](#)
More ▾ © 2019 Twitte

[Cookies Use](#). We and our partners operate globally and use cookies, including for analytics, personalisation, and ads.

Kako preverimo novico?

- Ali novica zveni verjetno?
- Ali je še kdo poročal o njej? (mediji, drugi viri)
- Kdo je avtor?
- Kaj je namen sporočila?
- S čim so pritegnili pozornost?
- Ali kaj manjka v sporočilu?
- Ali je portal verodostojen? Preverite url portala.
- Ali si že slišal zanj?
- Ali je fotografija pristna?
- Ali je video pristen?

Drugi viri

Časoris

Bad News Game

Harmony Square

Ne/Ja, razbijalka mitov

Razkrinkavanje (Oštro)

Dejstva na Pop TV ...

Snopes

Teen Fact Checking Network

Primer iz SN

Olena Kurilo, 52, učiteljica

The screenshot shows a web browser window displaying the website slovenskenovice.si. The browser's address bar shows the URL. The website's navigation menu includes categories like NOVICE, KRONIKA, BULVAR, STIL, BIZARNO, ŠPORT, BRALCI, HOROSKOP, and KOLUMNJE. The main content area features a social media embed of a tweet from Benjamin Willard. The tweet contains a German translation of a newspaper headline: "DIES IST EINE GASEXPLOSION IN MAGNITOGORSK IM JANUAR 2018." This text is circled in red. Below the tweet, there is a caption: "Lažne novice so preplavile svet. FOTO: Twitter". To the right of the main content, there is a sidebar with a section titled "Zadnje novice | Najbolj brano" containing a list of recent news items with timestamps. At the bottom of the browser window, the macOS dock is visible with various application icons.

Primeri

- Trditev: Fotografija prikazuje študente v mestu Lviv, ki praznujejo Hitlerjev rojstni dan.

Primeri

- Trditev: Fotografija prikazuje redko vrsto sove z modrimi očmi.

Kako do nas?

sonja@casoris.si

[Časoris](#)

[Facebook](#)

[Instagram](#)

[TikTok](#)

[YouTube](#)

